

OM RADIKALISERING OG EKSTREMISME

BAGGRUNDSTEKST TIL LÆREREN

I dette projekt er radikaliserings defineret som:

“Den proces en person går igennem i sin udvikling hen mod et stadigt mere ekstremistisk tankesæt og eventuelt handlemønster”.

Radikalisering betegner altså en overgang, hvor ens værdier og meninger ændres og får radikal karakter. Derfor må man spørge: I hvilke sammenhænge er det, vi danner værdier, meninger osv.? Her kan gives flere svar, men overordnet er der bred enighed om, at det primært sker i mødet med andre mennesker og deres handlinger og holdninger. Indenfor sociologien kalder man den proces, hvor værdier og holdninger dannes for socialisering.

Når man taler om radikaliserings, er det derfor helt afgørende at se på de sociale fællesskaber, som den radikaliserede er rundet af og befinder sig i.

Indenfor sociologien skelner man mellem to - nogle gange tre - typer af sociale fællesskaber. Man taler om primær-, sekundær- og nogle gange tertiær socialisering.

Typer af socialisering

Den primære socialisering foregår i familien og er særlig vigtig i de tidlige barndomsår, hvor relationen til de primære omsorgspersoner er altafgørende for værdidannelsen. Oplever man, at der er plads til en i fællesskabet eller det modsatte. Møder man tolerance eller intolerance. Må alle leve med kompromiser, eller er der en (eller flere), der trumfer deres vilje igennem osv.

Den sekundære socialisering foregår i fællesskaber uden for familien - fx i klassen, i daginstitutioner, vennekredsen, på fodboldholdet eller på arbejdspladsen. Også fra disse sammenhænge adopterer vi holdninger og værdier - eller lærer at tage afstand fra dem.

Der er altså tale om en dobbeltsocialisering. Gennem barndommen har den primære socialisering i familien for det meste større betydning end den sekundære, der finder sted i fx daginstitutionen. I takt med at man træder ind i ungdommen, byttes rollerne rundt og skolen, venner og fællesskaber omkring fritidsinteresser spiller en større og større rolle.

Nogle sociologer argumenterer også for en tertiær socialisering, som dækker over en lidt bredere og mere diffus påvirkning fra omgivelserne såsom fra sociale medier, internettet, bøger, tv mm. Disse påvirkninger vil dog ofte hænge sammen med, hvem du omgås (eller ikke omgås), og derfor kan man argumentere for, at disse mere diffuse påvirkninger kan lægges ind under den primære og især sekundære socialisering. For overskuelighedens skyld har vi valgt denne tilgang i dette projekt.

Radikaliseringens byggesten

Når man ser på projektets definition på radikaliserings, er det tydeligt, at radikaliserings betegner en bevægelse hen mod ekstremisme. Afradikalisering er en modsat bevægelse væk fra eller ud af ekstremisme.

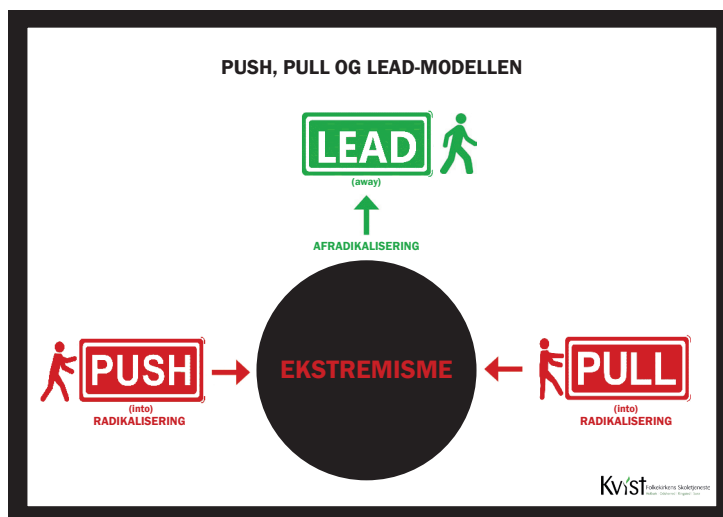
Der er forsket meget i radikaliserings, og resultaterne peger i mange retninger. Selve radikaliseringsprocessen varierer fra person til person, og der kan ikke gives en facitliste på, hvorfor nogle radikaliseres. Man taler

dog om en række vigtige faktorer, der kan skubbe en mod ekstremisme (push-faktorer) og faktorer, der kan trække en i samme retning ind i ekstremisme (pull-faktorer). Eleverne skal i dette projekt arbejde med en push-pull model, hvor de skal undersøge hvilke byggesten, der kan være til stede i en radikaliseringsproces. Vi har dog tilføjet en tredje effekt til at betegne de faktorer, der kan føre den anden vej ud af ekstremisme, altså afradikalisering. Disse faktorer har vi samlet kaldt lead-faktorer.

I elevteksten *At blive radikaliseret* (kopiark 13) bliver Push, pull og lead-modellen gennemgået og alle tre begreber bliver forklaret ved eksempler.

I fase 3, hvor eleverne skal arbejde med modellen, er det dog en væsentlig pointe, at mange af de faktorer, der kan placeres under push og pull også under andre omstændigheder kan placeres under lead-faktorer.

Konkret skal eleverne arbejde med begreberne: fællesskab, religion og autoritet og argumentere for, at disse faktorer alt efter fortegn kan rykke rundt i modellen og føre mod eller ud af ekstremisme.

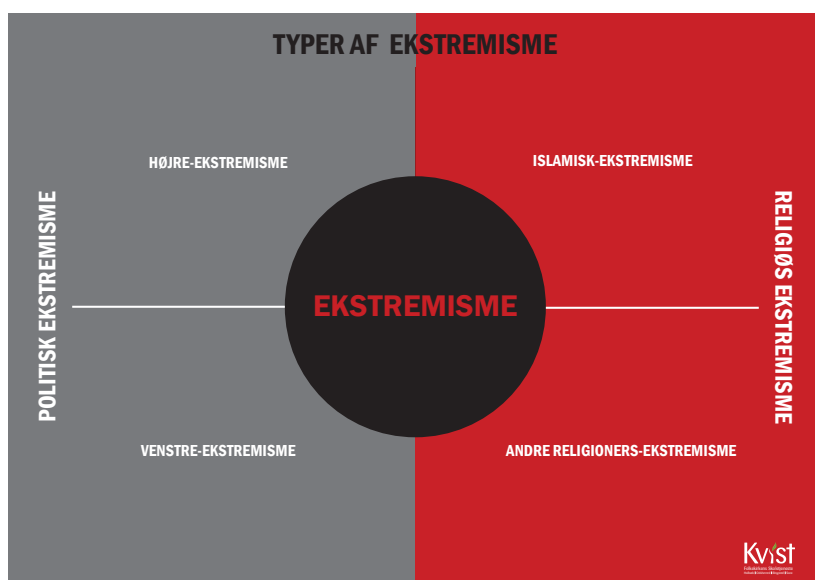

Et ekstremistisk ståsted

Radikaliseringsprocessen vil oftest munde ud i ekstremisme. Ekstremisme er ikke som radikaliserings defineret som en bevægelse. Ekstremisme er derimod en tilstand eller et ståsted, hvor man har yderligtgående holdninger og værdier og ønsker store samfundsændringer. I dette projekt defineres ekstremisme som:

“Yderligtgående holdninger og adfærd hos personer, der udviser en stærk intolerance eller et direkte had over for bestemte samfundsgrupper og accepterer anvendelsen af ikke-demokratiske, ulovlige eller voldelige midler til at ændre noget i samfundet”

I dette projekt skal eleverne arbejde med og skelne mellem flere typer af ekstremisme (se modellen). Eleverne skal overordnet lære at skelne mellem to typer ekstremisme: politisk og religiøs ekstremisme. På mange måder minder disse to typer af ekstremisme om hinanden, ligesom også radikaliseringsprocessen, der fører dertil, kan være identisk. Den store forskel består hovedsageligt i, hvilke ekstreme værdier og holdninger, man har, og hvilken sag, man ønsker at fremme. Midlerne man bruger til at fremme sin sag: manifeste, terror osv. kan derimod være svære at skelne fra hinanden. Den politiske ekstremisme er kædet sammen med politiske ideologier, mens den religiøse er kædet sammen med religioner.

Politisk højreekstremisme

Den hyppigst forekommende politiske ekstremisme i Danmark såvel som internationalt er højreekstremisme, der bygger på nationalisme og fascisme. Den mest udbredte form for højreekstremisme er nynazisme. Det anslås, at ca. 200 mennesker udgør den hårde kerne af højreekstremister i Danmark, men antallet af følgere er langt større.

I næsten alle de vestlige demokratier er der højreekstremistiske miljøer, og i de fleste er der ligefrem politiske partier, der i forskellig grad bejler til højreekstremistiske miljøer og stiller op til valg. I Danmark er Stram Kurs det mest synlige højredrejede parti. Partiet kan dog ikke klassificeres som højreekstremistisk, da det netop benytter sig af demokratiske og ikkevoldelige midler. Ved folketingsvalget i 2019 fik Stram Kurs næsten 64.000 stemmer.

Nogle af de højreekstremistiske miljøer har rødder helt tilbage til 30'ernes fascistiske bevægelser, men de fleste stammer fra 80'erne og 90'erne, hvor (ny)nazisme fik en opblomstring.

Højreekstremister er ofte kendetegnet ved at søge stærke fællesskaber med stærke værdier og ledere. De er ofte racistiske og har en række ydre fjender såsom jøder, muslimer, homoseksuelle og kommunister. De er ofte autoritetstro og stærkt ikke-demokratiske.

Den mest voldsomme højreekstreme terroraktion var Oklahoma City-bombningen i 1995, hvor den 27-årige tidligere soldat Timothy James McVeigh med en bilbombe dræbte 168 og sårede mere end 800 mennesker.

I Norden er det mest kendte eksempel massakren på Utøya, der fandt sted den 22. juli 2011 på øen Utøya i Norge. Den højreekstremistiske Anders Behring Breivik angreb en række deltagere fra den socialdemokratiske ungdomsorganisation Arbeidernes Ungdomsfylking (AUF), der holdt sommerlejr. Breivik nåede at dræbe 69 personer.

Politisk venstreekstremisme

Selvom højreekstremisme udgør langt den største del af politisk ekstremisme, findes der venstreekstremisme - også i Danmark. Venstreekstremisme bygger på kommunisme. Der er i dag ikke noget officielt tal på venstreekstremister i Danmark, da de er meget lidt organiserede.

Det danske venstreekstremistiske miljø er primært inspireret af Den Russiske Revolution i 1917 og de strømninger, der opstod under Den Kolde Krig og i kølvandet på ungdomsoprøret i 1968.

I dag findes der ikke noget stærkt venstredrejet politisk parti i Danmark. Det sidste stærkt venstredrejede parti var de marxistisk inspirerede Venstresocialisterne, der blev omdannet fra parti til forening i 1998. Siden har det mest venstreorienterede parti været Enhedslisten, men de kan på ingen måde siges at være venstreekstremistiske. De er demokratiske, ikkevoldelige og forsøger ikke at omstyrte samfundet, men arbejder indenfor de givne rammer og sidder i Folketinget.

Venstreekstremister er ofte kendetegnet ved at være i opposition til højreekstremisterne, idet de er anti-fascistiske og anarkistiske. Der er dog også lighedspunkter såsom accepten af vold og ikke-demokratiske holdninger.

Den mest kendte venstreekstremistiske organisation er Rote Armee Fraktion (RAF), der holdt til i Tyskland og udførte bombeattentater, mordbrande, bankrøveri, bortførelser, gidseltagninger og dræbte talrige højprofilerede tyske politikere i 1970'erne og 80'erne. RAF blev nedlagt i 1998.

I Danmark udførte Blekingegadebanden ligeledes i 1970'erne og 80'erne en række aktioner såsom postrøveriet på Købmagergade i København i 1988, hvor de dræbte en betjent. Dertil blev medlemmerne dømt for groft hæleri, overtrædelse af våbenloven, omfattende dokumentfalsk og røveri af særlig grov karakter.

Nogle vil også betegne 1980'ernes BZ-bevægelse som en venstreekstremistisk bevægelse og i forlængelse heraf de unge mennesker der øvede hærværk imod butikker og angreb politiet med brosten og brandbomber i forbindelse med demonstrationerne for 10 året for Ungdomshusets nedrivning i marts 2017. Det er måske at bagatellisere begrebet venstreekstremisme en smule.

Religiøs islamisk ekstremisme

Religiøs ekstremisme er i Danmark og globalt set stort set udelukkende forbundet med islam. I alt fald siden 1990'erne har der været ekstremistiske muslimer i Danmark, men der er tale om ganske få personer. PET vurderer, at der ikke er noget større netværk, men der er tale om enkeltpersoner og mindre grupperinger.

Ekstremistiske muslimer forsøger gennem voldelige og ikke-demokratiske metoder at fremme et samfund baseret på sharia-loven og i overensstemmelse med deres fundamentalistiske forståelse af Koranen. Denne forståelse af islam har bl.a. betydning for deres syn på kvinder og på andre troende og ikke-troende. Mange ekstremistiske muslimer nærer et had til de vestlige demokratier - særligt Israel og USA. De vestlige demokratier anses for at være dekadente, aggressive, umoralske og fyldt med vantro. De vantro skal ifølge ekstremistiske muslimer bekæmpes med alle midler.

Siden terrorangrebet 2001 på World Trade Center har man globalt oplevet en lang række blodige terrorhandlinger udført af muslimer. Nogle terrorhandlinger er endda udført i Allahs navn. Mange forskere mener dog, at der også kan ligge andre motiver end religion bag fx politiske, sociale og økonomiske motiver såsom fattigdom, undertrykkelse, besættelse og desperation. Grupper som Al Qaeda og Islamisk Stat er blevet kendt og frygtet verden over.

I Danmark har man siden Muhammed-tegningerne og den følgende Muhammedkrise i 2005 ligeledes haft en række sager om islamisk ekstremisme og terror.

I 2010 trængte en ung mand ind i Muhammed-tegneren Kurt Westergaards hjem bevæbnet med en økse og en kniv. Heldigvis mislykkedes terrorangrebet.

I 2015 angreb Omar Abdel Hamid El-Hussein Kulturhuset Krudttønden og Synagogen i Krystalgade i København. Han skød og dræbte filminstruktøren Finn Nørgaard og vagten Dan Uzan, samtidig sårede han seks betjente. Omar El-Hussein blev selv dræbt, da politiet forsøgte at anholde ham.

Helt lokalt fandt Retten i Holbæk i maj 2017 en ung kvinde skyldig i forsøg på terror, idet hun havde forsøgt at fremstille bomber, som skulle bruges til angreb mod en skole i Odsherred og en skole i København. Hun blev idømt otte års fængsel.

Andre religioners ekstremisme

Selvom islamisk ekstremisme udgør langt størstedelen af den religiøse ekstremisme, er der på globalt plan også andre religiøse ekstremistiske individer og grupperinger, samt eksempler på religiøst funderede terrorhandlinger. Igen kan det dog være svært at afgøre i hvor høj grad, der er tale om religiøse motiver og i hvor høj grad, der er tale om andre motiver såsom politiske, sociale og økonomiske.

Jewish Defense League er en ekstremistisk jødisk organisation, der siden 1968 har udført en række terror-handlinger og opfordret til vold mod især muslimer. I 1994 stod et medlem af Jewish Defense League bag en massakre på palæstinensere under en fredagsbøn i Hebron. Ved massakren blev 29 mennesker dræbt og 125 såret. Siden har især palæstinensere og deres ejendom været mål for Jewish Defense League.

I Indien har den ekstremistiske organisation Rashtriya Swayamsevak Sangh (*Det nationale korps af frivillige*), bedre kendt som RSS, siden sin oprettelse i 1925 udøvet og opfordret til hinduistisk terror rettet mod især muslimer, men også kristne og Sikher. Medlemmer af RSS har angrebet moskeer, udøvet vold og opfordret til chikane. RSS anser sig selv for værende en kulturel, militant, konservativ hindu-organisation. RSS har omkring 60.000 lokale træningslejre (shakha), hvor man laver fysisk træning, uddanner sig i krigskunst og i den hinduistiske religion, så man kan forberede sig til kamp for hindu-værdier. Det anslås at omkring 2.000.000 indere er tilknyttet en shakha. Op gennem 1990'erne fik RSS en mere moderat, nationalistisk, politisk søsterorganisation Bharatiya Janata Party (BJP). I dag er BJP det vigtigste politiske parti i Indien og Indiens premierminister Narendra Modi er rundet af dette parti. BJP kan ikke klassificeres som ekstremistisk, da det arbejder ud fra demokratiske og ikke-voldelige principper, men det er et hindu-nationalistisk parti med tætte bånd til RSS. RSS er måske heller ikke længere en egentlig ekstremistisk organisation, men der er ingen tvivl om, at ekstremistiske hinduistiske grupperinger trives indenfor RSS.

Især i USA er der også eksempler på kristne, konservative ekstremister. De er ikke så organiserede, men mødes til demonstrationer. Et spørgsmål har særligt optaget de kristne ekstremister, nemlig abort. Holdningen er, at kun Gud må bestemme over liv og død. Det har siden 1990'erne ført til en lang række angreb på abortklinikker, over 170 brandstiftelser, over 40 bombninger og mere end 11 mord på personale. Modstanden er støt voksende og alene i 2020 blev der rapporteret 1627 hændelser lige fra ulovlig indtrængning til vold og bombninger af abortklinikker. Antallet af abortklinikker i USA er dalende og konservative kristne kræfter forsøger at opnå, hvad kristne ekstremister ikke har kunnet. I juni 2022 vedtog USAs højesteret at fjerne den landsdækkende ret til abort, som har været gældende siden 1973. Det har medført, at abort omgående blev forbudt i mindst 13 amerikanske stater. Dette politiske arbejde må dog ikke forveksles med ekstremisme, da det netop foregår gennem demokratiske kanaler og ikke benytter sig af vold og trusler.